

Parafia NMP Gwiazdy Morza - matką sopockich parafii

© Jerzy Cisłak Sopot 2012

Parafia p.w. Najświętszej MP Gwiazdy Morza jest najstarsza w Sopocie. Erygowana za zgodą władz Gdańska w dniu 1 kwietnia 1911 roku (wcześniej była kuratelą) pozostawała do roku 1938 jedyną parafią katolicką na terenie miasta. Tworzyli ją wówczas wierni narodowości polskiej, jak też niemieckiej. Parafia posiadała murowany, zbudowany w 1902 roku, kościół o powierzchni 800 m² i wymiarach: 40 m długości, 20 m szerokości i 10 m wysokości oraz murowaną kaplicę o powierzchni użytkowej i długości 17,35 m, szerokości 8,25 m -zbudowaną w latach 1869 - 1870. W 1932 roku wybudowany został dodatkowo Dom Parafialny.

Powstanie Wolnego Miasta Gdańska przyczyniło się do rozbudowy Sopotu, a tym samym zwiększenia liczby mieszkańców, wśród których byli również katolicy. Istniejący kościół oraz kaplica stawały się niewystarczające i już w roku 1923 rozpoczęto „przymiarki” do budowy w przyszłości drugiego kościoła. Sprzedano posiadaną parcelę w centrum miasta przy dzisiejszej ulicy Chopina 16 i za otrzymane pieniądze kupiono plac wielkości 10 tysięcy m² przy obecnej ulicy Władysława Łokietka. Jednak w 1927 roku - ze względu na przedłużające się sprawy sądowe, zwalniające plac ze zobowiązań nań ciążących — odstąpiono od transakcji i ponownie odkupiono część placu przy ulicy Chopina 16. W połowie lat trzydziestych, gdy liczba wiernych przekroczyła 19 tysięcy (było ich dokładnie 19 200), sprawa wybudowania drugiego kościoła i związany z tym podział parafii stawały się już koniecznością. W 1938 roku z uwagi na przedłużającą się chorobę dotychczasowego proboszcza, decyzją biskupa został wyznaczony nowy proboszcz. Wówczas postanowiono, że przy przyjęciu parafii przez nowego proboszcza nastąpi jej podział.

Nowy proboszcz objął parafię 17 października 1938 roku, a 15 grudnia 1938 roku została utworzona kuratela Świętego Michała, zamieniona następnie na parafię p.w. Świętego Michała. Obejmowała ona teren od ulicy 3 Maja do granic lasu i południowej części miasta. Dla nowej parafii zakupiono połowę domu przy ulicy 3 Maja 38. Na parterze utworzono kaplicę, mieszczącą 200 osób. Nowa parafia przejęła 4800 wiernych. Przy parafii p.w. NMP Gwiazdy Morza pozostało 14 400 wiernych. Do 1951 roku podział ten w praktyce był tylko formalny, gdyż kaplica nie mogła pomieścić wszystkich i część z nich dalej uczęszczała do swojej dawnej parafii. Parafia p.w. Świętego Michała ponownie wykupiła wspomniany teren

przy ulicy Władysława Łokietka pod budowę kościoła. Do 1940 roku zgromadzono potrzebne fundusze na jego budowę. W tymże roku sprowadzono architekta prof. Pinata, który miał ją poprowadzić. Jednak do tego nie doszło, gdyż niemieckie władze miasta nie wyraziły zgody na budowę drugiego kościoła katolickiego w Sopocie do czasu zakończenia wojny.

Po jej zakończeniu pierwszy powojenny proboszcz tej parafii, ksiądz Dykiert zabiegał o nową, bardziej dogodną w centrum miasta lokalizację vis a' vis kaplicy, pomiędzy niezakrytym wtedy Potokiem Karlikowskim, a ulicami Jana Kazimierza i Władysława IV Wykorzystał przejściową sytuację polityczną i uzyskał poparcie Bieruta, który nakazał lokalnym władzom przekazanie powyższego terenu oraz przekazał częściowo fundusze na budowę kościoła. Projekt wykonali architekci J. Borawski oraz W. Rembiszewski. Ostatecznie zatwierdzony został w dniu 21 marca 1949 roku przez Urząd Wojewódzki w Gdańsku oraz Regionalną Dyрекcję Planowania Przestrzennego.

W 1951 roku oddano do użytku część dolną kościoła. Służyła ona parafianom przez długie lata. Dalsza budowa z przerwami oraz zmianą projektu (nowy wykonał projektant Sztafrowski) została ukończona w latach 1964 - 1975. Obecny kościół posiada 1200 m² powierzchni użytkowej i wymiary: długość 46 m, szerokość 25 m, wysokość 14 m; wieża 38. Miał wyglądać zupełnie inaczej, lecz to już odrębna historia...

Na miejscu placu przy ulicy Władysława Łokietka powstała ulica Skarpowa. Parafia p.w. Świętego Michała była pierwszą parafią, wydzieloną z naszej i jedyną w okresie przedwojennym. Pozostałe parafie wydzielone zostały już po zakończeniu działań wojennych II wojny światowej.

Wyzwolenie Sopotu zmieniło układy wśród jego mieszkańców. Większość z nich niemieckiego pochodzenia i protestanckiego wyznania - uciekła przed frontem. Ich miejsce zajęli nowo przybyli, głównie wyznania katolickiego. Narodziła się więc potrzeba utworzenia kolejnej parafii. Umożliwiło to również przejęcie przez Kościół katolicki w 1945 roku jednego z dotychczasowych kościołów ewangelickich oraz kaplicy cmentarnej przy ulicy Malczewskiego.

Kaplica ta zbudowana została w 1930 roku. Po przejęciu przebudowano ją na kościół. Była ona murowana, po adaptacji na kościół uzyskano powierzchnię użytkową 470 m² - przy wymiarach: długość 24,5 m, szerokość 8,5 m (w transepcie 16,25 m), wysokość 7 m. W listopadzie 1946 roku prace adaptacyjne były już na ukończeniu. 10 listopada 1946 roku została erygowana kolejna parafia w Sopocie. Nowo utworzona parafia p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa przejęła wiernych z dzielnicy Kamienny Potok oraz północnej części

miasta. 8 grudnia 1946 roku został poświęcony kościół parafialny. Kościół ten później - w 1972 roku został rozbudowany.

Centrum Sopotu wraz z Sęsim Wzgórzem pozostało nadal przy parafii Gwiazdy Morza, z tym, że kaplica z 1870 roku przy ulicy Powstańców Warszawy p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny otrzymała drugiego patrona — świętego Andrzeja Bobolę i podniesiona została do rangi kościoła rektorskiego p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Andrzeja Boboli. Ułatwiło to wiernym z północno — wschodniej części miasta dotarcie na Mszę św. nieco krótszą drogą. Kościół rektorski nie posiadał rangi kościoła parafialnego. Posiadał jednak samodzielny duszpasterz, byłego ostatniego przed 1945 rokiem proboszcza parafii p.w. NMP Gwiazdy Morza, księdza Schutza. Ks. Schutz dalej mieszkał na plebanii Gwiazdy Morza. Powyższą funkcję pełnił do swojej śmierci, tj. do 1968 roku.

Przejęta przez Kościół katolicki ewangelicka świątynia Zbawiciela — po poświęceniu tego samego dnia i nadaniu patrona, Świętego Jerzego — została przekazana Wojsku Polskiemu, stając się tym samym kościołem garnizonowym. W tych latach (od 1 stycznia 1946) w Sopocie stacjonowała 300-osobowa jednostka Wojsk Ochrony Pogranicza; żołnierze zabezpieczali też obiekty przeznaczone dla służb wojskowych i państwowych.

Niezniszczony prawie w okresie II wojny Sopot zaludniał się szybko. Kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Gwiazdy Morza dla mieszkańców centrum miasta okazał się wkrótce niewystarczający. Część mieszkańców tego rejonu uczęszczała zatem na Msze św. do kościoła garnizonowego. W 1947 roku postanowiono sprawy te uregulować formalnie.

15 października 1947 roku przy kościele garnizonowym została erygowana kolejna parafia p.w. Świętego Jerzego. Do utworzonej parafii Św. Jerzego przyłączono północną część centrum miasta, pozostawiając część południową przy parafii NMP Gwiazdy Morza.

Od 1947 roku parafia p.w. Św. Jerzego korzysta z kościoła garnizonowego o powierzchni użytkowej 780 m², długości 44 m, szerokości 15 m, wysokości 26 m i 40-metrowej wieży, górującej nad ulicą Bohaterów Monte Cassino. Wybudowano go w latach 1899 - 1901. Taki oto podział na parafie dawnej, jedynej parafii Najświętszej Marii Panny Gwiazdy Morza przetrwał przez kolejne 36 lat - do 1983 roku.

2 lutego 1983 roku dekretem biskupa gdańskiego została utworzona w Sopocie nowa parafia p.w. Świętego Bernarda, wydzielona również z naszej. Do nowej parafii przyłączono teren, należący przedtem do parafii NMP Gwiazdy Morza od zachodniej strony ulicy Armii Krajowej do granicy zachodniej miasta, czyli lasu. Z naszej parafii przekazana została też powyższym dekretem część majątku. Nowa parafia na otrzymanej od miasta działce,

przekazanej zamiennie za część ogrodu parafialnego — wybudowała początkowo kaplicę, a później kościół. W 1991 roku decyzją biskupa gdańskiego dokonana została zmiana granic pomiędzy parafiami sąsiadującymi i wtedy to zostały ustalone dzisiejsze granice naszej parafii.

I tak wygląda historia rozwijania się tych sopockich parafii, dla których bazową była nasza p.w. NMP Gwiazdy Morza.